

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 264/2016-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. augusta 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED], zastúpenej spoločnosťou [REDACTED], substitučne zastúpenej spoločnosťou [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 240/2013-109 zo 17. septembra 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obdo 6/2015 z 31. augusta 2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva obchodnej spoločnosti [REDACTED], podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského

súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 240/2013-109 zo 17. septembra 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obdo 6/2015 z 31. augusta 2015 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 240/2013-109 zo 17. septembra 2014 vo výrokoch o náhrade trov konania a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Obdo 6/2015 z 31. augusta 2015 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 355,73 € (slovom tristopäťdesiatpäť eur a sedemdesiattri centov), ktorú je jej Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet spoločnosti [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 264/2016-15 z 20. apríla 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cob 240/2013-109 zo 17. septembra 2014 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“)

a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Obdo 6/2015 z 31. augusta 2015 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“ spolu ďalej len „napadnuté rozhodnutia“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že rozsudkom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 Cb 40/2012-84 z 24. apríla 2013 bola spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), zaviazaná zaplatiť sťažovateľke ako žalobkyni sumu 2 554,44 € s prísl. a trovy konania v sume 1 026,83 €. Okresný súd rozhodol o trovách konania podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), keď úspešnej sťažovateľke priznal plnú náhradu trov konania potrebných na účelne uplatňovanie práva proti neúspešnej žalovanej. Krajský súd na základe odvolania žalovanej rozsudkom č. k. 3 Cob 240/2013-109 zo 17. septembra 2014 potvrdil rozsudok okresného súdu vo veci samej a zmenil vo výroku o náhrade trov konania tak, že sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal, keď dospel k záveru, že neboli vynaložené účelne, a zviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľke len sumu 153 € zodpovedajúcu zaplatenému súdnemu poplatku za žalobu. Sťažovateľke nepriznal ani náhradu trov odvolacieho konania. Proti napadnutému rozsudku v časti výroku o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania podala sťažovateľka dovolanie, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Obdo 6/2015 z 31. augusta 2015 ako neprípustné odmietol.

3. Podľa názoru sťažovateľky z odôvodnenia napadnutého rozsudku nie je zrejmé, na čom krajský súd založil svoj právny názor o neúčelnosti sťažovateľkou vynaložených trov právneho zastúpenia. Krajský súd *„arbitrárne a absolútne nedostatočne vyhodnotil účelnosť vynaložených trov sťažovateľom tak, že neboli vynaložené účelne, a to len preto, že (údajne) má zriadený právny odbor a disponuje viacerými pracovníkmi, ktorí majú právnické vzdelanie“*. Keďže trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti so zastúpením účastníka advokátom, je potrebné zásadne považovať za účelne vynaložené (sťažovateľka v tejto súvislosti poukázala na nálezy ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 84/2014 a sp. zn. III. ÚS 457/2014), názor o neúčelnosti takýchto trov je potrebné o to dôkladnejšie odôvodniť, čo sa v napadnutom rozsudku nestalo. Sťažovateľka preto považuje napadnutý

rozsudok v časti výroku o náhrade trov právneho zastúpenia za „*nedostatočne odôvodnený, arbitrárny a absolútne nepreskúmateľný*“.

4. Prvok svojvôle v napadnutom rozsudku je jednoznačný aj v konštatovaní, podľa ktorého sťažovateľka disponuje právnym odborom. Nie je jasné, na základe akých dôkazov dospel krajský súd k takému záveru, pretože v skutočnosti sťažovateľka právny odbor nemá. Okolnosť, že má zamestnanca s právnickým vzdelaním, nebola s prihliadnutím na predmet činnosti sťažovateľky (*inter alia* dodávka elektrickej energie) podstatná, pretože pracovnou náplňou zamestnanca s právnickým vzdelaním bolo poskytovanie právnych služieb bezprostredne súvisiacich s predmetom činnosti sťažovateľky. Nebolo však jeho úlohou spravovať a vymáhať jej pohľadávky. Úkony advokátskej kancelárie pri vymáhaní pohľadávky musia byť preto posúdené ako účelné na uplatnenie práva sťažovateľky, pričom v konaní neboli preukázané žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa.

5. Právny názor krajského súdu o neúčelnosti trov vzniknutých advokátskym zastúpením právnickej osoby majúcej zamestnanca s právnickým vzdelaním vo svojich dôsledkoch znamená, že takáto právnická osoba musí znášať aj trovy právneho zastúpenia sama. Tento výklad je v rozpore so základným právom na rovnosť účastníkov občianskeho súdneho konania. Právne zastúpenie musí byť ponechané na vôli účastníka konania bez ohľadu na to, či bol schopný sa zastupovať aj sám, a bez ohľadu na jeho vzdelanie, resp. vzdelanie jeho zamestnanca. Zo žiadnych ustanovení ústavy či Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva, že by účastníci konania s právnickým vzdelaním, resp. zamestnávajúci osobu s právnickým vzdelaním, nemali nárok na náhradu trov právneho zastúpenia advokátom. Nepriznaním účelne vynaložených trov konania dochádza v podstate k popretiu úspechu sťažovateľky v predmetnom súdnom konaní. Sťažovateľka zaplatením odmeny za právne zastupovanie a následným nepriznaním náhrady týchto trov napriek úspechu vo veci samej utrpela aj majetkovú ujmu.

6. Sťažovateľka tiež namieta porušenie zásady dvojinstančnosti konania, keď v prvostupňovom konaní jej bola priznaná plná náhrada trov právneho zastúpenia, pričom krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že jej náhradu nepriznal „*bez toho, aby v súlade s § 213 ods. 2 O. s. p. vyzval účastníkov konania na vyjadrenie*“. Keďže proti

napadnutému rozsudku už nie je prípustné odvolanie, ide o tzv. „prekvapivé rozhodnutie“. Ak krajský súd vykonal nejaký dôkaz, na základe ktorého dospel k záveru, že sťažovateľka disponuje právnym odborom, porušil jej základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy tým, že sťažovateľke neumožnil sa k takémuto dôkazu vyjadriť. V neposlednom rade krajský súd napadnutým rozsudkom *«porušil tiež § 212 ods. 1 O. s. p... tým, že „z vlastnej iniciatívy“ preskúmaval rozhodnutie prvostupňového súdu v časti, v ktorej prvostupňový súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia»*.

7. Podľa sťažovateľky najvyšší súd svojím „*stručným a arbitrárnym odôvodnením*“ schválil postup a rozhodnutie krajského súdu, pričom uviedol, že v ňom nevidí porušenie žiadnych jej ústavou garantovaných práv. Keďže krajský súd porušením zásady dvojinstančnosti konania odňal sťažovateľke právo na prístup k súdu, pričom bolo povinnosťou dovolacieho súdu *ex offi*o prihliadnuť na tento nedostatok konania, najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľky nesprávne, keď nevzhladol v postupe krajského súdu porušenie § 237 písm. f) OSP.

8. Na základe uvedeného sťažovateľka v petite sťažnosti žiada, aby ústavný súd rozhodol o porušení jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom a napadnutým uznesením, aby napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby jej priznal úhradu trov právneho zastúpenia.

9. Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili účastníci konania: krajský súd zastúpený jeho predsedom listom sp. zn. Spr 3297/16 z 1. júna 2016, najvyšší súd zastúpený jeho predsedníčkou listom č. k. KP 3/2016-38 Nobs 50/2016 zo 6. júna 2016 a k vhodnosti ústneho pojednávania aj právny zástupca sťažovateľky listom z 25. mája 2016.

9.1 Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení k veci uviedol, že „*Senát 3Cob sa v celom rozsahu pridržiava svojho rozhodnutia, aj jeho odôvodnenia a súčasne považuje*

ústavnú sťažnosť sťažovateľa... za nedôvodnú“. Zároveň oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní vecí pred ústavným súdom.

9.2 Predsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení zotrvala v plnom rozsahu na dôvodoch napadnutého uznesenia, na ktoré poukázala, a ďalej predovšetkým uviedla:

„Vzhľadom k tomu, že dovolanie v predmetnej veci nebolo prípustné podľa § 238 O. s. p., nemohol dovolací súd posúdiť vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (tento dôvod aj uviedol v rozhodnutí o dovolaní). Z tohto dôvodu nereagoval na námietky dovolateľa, týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci. Dovolací súd nezistil prípustnosť dovolania podľa § 237 O. s. p., čo vo svojom uznesení riadne zdôvodnil, pričom v tejto súvislosti poukazujeme na Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 03. 12. 2015 k výkladu § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

... dovolací súd sa v sťažnosťou napadnutom uznesení adekvátne zaoberal všetkými podstatnými skutočnosťami a preskúmateľným spôsobom sa s nimi vysporiadal tak, ako to vyplýva z odôvodnenia vytykaného rozhodnutia. Odôvodnenie uznesenia dovolacieho súdu spĺňa kritériá ústavnej akceptovateľnosti zodpovedajúce ustanoveniu § 157 ods. 2 O. s. p., súčasne zodpovedá základným pravidlám logického, jasného vyjadrovania, rovnako spĺňa základné gramatické a štylistické hľadiská a poskytuje dostatočný základ pre svoj výrok, čím spĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy...“ Preto podľa názoru najvyššieho súdu k porušeniu sťažovateľkou namietaných práv napadnutým uznesením nedošlo.

Predsedníčka najvyššieho súdu zároveň oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní ústavného súdu a súhlasí s jeho upustením.

9.3 Právny zástupca sťažovateľky vo svojom vyjadrení k vhodnosti ústneho pojednávania uviedol, že súhlasí s jeho upustením.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí namietaného porušenia označených práv.

II.

11. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

13. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

14. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

15. Ústavný súd opakovane vyslovil, že rozhodnutiu všeobecného súdu musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, najmä garanciam obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, v princípe rovnosti zbraní a v práve na kontradiktórne konanie (m. m. I. ÚS 230/03).

16. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je teda – okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) – aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný, a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (napr. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04).

17. Ústavný súd pripomína, že aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v súvislosti s rovnosťou účastníkov konania používa pojem „rovnosť zbraní“, podľa svojej konštantnej judikatúry vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predložiť

svoju záležitosť a príslušnú argumentáciu za rovnakých podmienok (napr. v prípade Beer proti Rakúsku 2004, Baumann proti Rakúsku 2001, Dombo Beheer B. V. proti Holandsku 1993, Ankerl proti Švajčiarsku 1996, Komanický proti Slovensku 2002).

18. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997, IV. ÚS 348/2011). Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Ústavný súd už viackrát rozhodol o (ne)ústavnosti rozhodnutí o trovách konania (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, II. ÚS 56/05).

19. Ústavný súd pri posudzovaní sťažností, ktoré smerujú proti rozhodnutiam všeobecných súdov o trovách konania, t. j. problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu

20. Sťažovateľka vidí porušenie označených práv krajským súdom *v arbitrárnosti ním vydaného rozhodnutia, ktoré podľa jej názoru popiera zmysel zásady úspechu v konaní vyjadrenej v ustanovení § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ako aj v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia*. Sťažovateľka namieta, že krajský súd v odvolacom konaní „z vlastnej iniciatívy“ preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa

vo výroku o trovách konania a zmenil ho tak, že sťažovateľke nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia s odôvodnením, že neboli vynaložené účelne, a napriek jej úspechu vo veci samej jej nepriznal ani náhradu trov odvolacieho konania. Sťažovateľka preto považuje napadnutý rozsudok v časti výroku o trovách konania za arbitrárny, nedostatočne odôvodnený a nepreskúmateľný.

21. Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku, ktorým rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil vo veci samej a zmenil vo výroku o trovách konania, uviedol:

„Súd prvého stupňa v danej veci priznal navrhovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia. Odvolací súd posúdil účelnosť trov právneho zastúpenia vzniknutých navrhovateľovi a dospel k záveru, že neboli vynaložené účelne. Trovy právneho zastúpenia sa všeobecne považujú za účelne vynaložené trovy. Navrhovateľ však disponuje viacerými pracovníkmi, ktorí majú právnické vzdelanie, dokonca má zriadený právny odbor a nejedná sa o právne a skutkovo náročnú vec preto podľa názoru odvolacieho súdu, aj keď navrhovateľ mal právo využívať služby advokátskej kancelárie, čím mu vznikli trovy právneho zastúpenia, tieto neboli vynaložené účelne a je povinný ich znášať sám.

Z uvedených dôvodov Krajský súd v Bratislave rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutom výroku o trovách konania podľa § 220 O.s.p zmenil a žalobcovi priznal v súlade s § 142 ods.1, O.s.p sumu 153 - EUR za zaplatený súdny poplatok za žalobu.“

O trovách odvolacieho konania krajský súd rozhodol tak, že *„Navrhovateľovi sa náhrada trov odvolacieho konania nepriznáva“*. Vo vzťahu k tomuto výroku absentuje v napadnutom rozsudku akékoľvek odôvodnenie.

22. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu konštatuje, že námietky sťažovateľky považuje za plne opodstatnené a závery vyvozené týmto súdom vo vzťahu k sťažovateľke za nesúladne s relevantnou zákonnou a ústavnou právnou úpravou. Ústavný súd sa zároveň stotožňuje s názorom sťažovateľky, že krajským súdom uskutočnený výklad ustanovenia § 142 ods. 1 OSP je v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, základným právom na právnu pomoc v konaní pred súdmi, ako aj základnými zásadami, na ktorých je občianske súdne konanie založené.

23. Ústavný súd poznamenáva, že sa analogickými sťažnosťami už zaoberal a svoje právne názory k problematike nastolenej sťažovateľkou vyjadril v nálezoch sp. zn. IV. ÚS 84/2014 a sp. zn. III. ÚS 457/2014, pričom tieto nemá dôvod korigovať ani v prípade aktuálne posudzovanej sťažnosti.

24. Treba prisvedčiť názoru sťažovateľky, v zmysle ktorého zo žiadnych ustanovení ústavy ani Občianskeho súdneho poriadku nemožno vyvodit' záver, že by účastníkovi konania (konkrétne v prerokúvanej veci právnickej osobe súkromného práva), ktorý má zamestnancov s právnickým vzdelaním a napriek tomu si zvolí zástupcu z radov advokátov, nemala byť priznaná náhrada trov konania. Za účelne vynaložené trovy konania podľa § 142 ods. 1 OSP možno pokladať iba také, ktoré museli byť procesnou stranou nevyhnutne vynaložené na to, aby mohla riadne obhajovať svoje porušené alebo ohrozené subjektívne právo na príslušnom súde. Trovy konania vzniknuté v súvislosti so zastúpením účastníka advokátom je potrebné zásadne považovať za vynaložené účelne na riadne uplatňovanie, resp. bránenie práva na súde. Iba v celkom výnimočných situáciách, najmä v prípade zneužitia práva na zastúpenie advokátom, by mohlo ísť o trovy konania, ktoré by sa nedali kvalifikovať ako vynaložené účelne.

25. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd aj v okolnostiach posudzovanej veci dospel k záveru, že výklad ustanovenia § 142 ods. 1 OSP krajským súdom v napadnutom rozsudku je arbitrárny a ústavne neudržateľný, keďže popiera účel náhrady trov konania, ktorým je kompenzácia výdavkov účastníkovi konania, ktoré musel vynaložiť v dôsledku protiprávneho konania, na účelné uplatňovanie alebo bránenie svojho práva. V súlade s tým je zákonná úprava náhrady trov konania založená na zásade úspechu v konaní, nie na zásade zásluhovosti. Úspešný je vo veci ten účastník konania, ktorého meritórnemu návrhu bolo vyhovené (mal vo veci plný úspech), čo je aj prípad sťažovateľky.

26. Sťažovateľka tiež namietala postup krajského súdu, ktorý v rozpore s ustanovením § 212 ods. 1 OSP „z vlastnej iniciatívy“ preskúmal výrok odvolaním napadnutého rozsudku okresného súdu o trovách konania.

27. Rozsah odvolacieho prieskumu je v zásade daný odvolaním. Uvedené vyplýva z ustanovenia § 212 ods. 1 OSP, v zmysle ktorého je odvolací súd viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (výnimky z uvedenej zásady uvedené v § 212 ods. 2 OSP sa na prejednávany prípad nevzťahujú, pozn.). Odvolateľ teda sám určuje rozsah, v akom má byť napadnuté rozhodnutie preskúmané odvolacím súdom (najmä, či napáda rozhodnutie vo všetkých jeho výrokoch alebo len niektorý z nich).

28. Zo súvisiaceho spisu okresného súdu, ktorý si ústavný súd vyžiadal, vyplýva, že žalovaná v podanom odvolaní napadla len výrok rozsudku okresného súdu vo veci samej, pričom aj dôvody odvolania smerovali len voči výroku, ktorým okresný súd zaviazal žalovanú za zaplatenie žalovanej sumy. Ústavný súd na základe uvedeného zistenia konštatuje, že krajský súd preskúmaním prvostupňového rozsudku nad rámec odvolania konal v rozpore s procesnými pravidlami obsiahnutými v Občianskom súdnom poriadku a v konečnom dôsledku tak znemožnil sťažovateľke realizáciu tých procesných práv, ktoré jej Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcim). Realizácia týchto procesných práv bola sťažovateľke v odvolacom konaní upretá práve postupom krajského súdu, ktorý nad rámec rozsahu odvolania vymedzeného žalovanou preskúmal a zmenil výrok prvostupňového rozsudku o trovách konania, pričom svoje rozhodnutie založil na dôvodoch, s ktorými sa prvostupňový súd vo svojom rozhodnutí nezaoberal a ku ktorým sa sťažovateľka v odvolacom konaní nevyjadrovala, pretože vzhľadom na rozsah odvolania žalovanej k tomu ani nemala dôvod. Vydaniu napadnutého rozsudku tak predchádzal nezákonný postup krajského súdu, ktorým bola sťažovateľke odopretá spravodlivá ochrana jej práv v odvolacom konaní.

29. Vo vzťahu k výroku napadnutého rozsudku, ktorým krajský súd rozhodol o trovách odvolacieho konania, ústavný súd konštatuje, že tento výrok krajský súd nijako neodôvodnil. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne

a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03). Jeho zákonný rámec určuje § 157 ods. 2 OSP, pričom toto ustanovenie sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 OSP). Odôvodnenie rozhodnutí umožňuje účastníkom konania posúdiť, ako všeobecný súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné a hmotnoprávne predpisy a akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej.

30. Keďže krajský súd v napadnutom rozsudku neobjasnil, na základe akých úvah a aplikáciou ktorých ustanovení právnych predpisov dospel k záveru o nepriznaní trov odvolacieho konania úspešnej sťažovateľke (vzhľadom na potvrdzujúci výrok vo veci samej), zaťažil svoje rozhodnutie nepreskúmateľnosťou a nedostatkom riadneho odôvodnenia.

K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu

31. Podľa sťažovateľky najvyšší súd rozhodol o jej dovolaní nesprávne, keď nevzhladol v postupe krajského súdu porušenie § 237 písm. f) OSP. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd ním odmietol dovolanie sťažovateľky ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je tento opravný prostriedok prípustný (§ 239 OSP), keďže nebola preukázaná sťažovateľkou tvrdená vada konania podľa § 237 písm. f) OSP a iné vady konania v dovolacom konaní nevyšli najavo. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, že konanie je postihnuté tzv. inou vadou konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP a napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, najvyšší súd uviedol, že tieto dovolacie dôvody možno uplatniť len v procesne prípustnom dovolaní.

32. Ako už ústavný súd uviedol v bode 28 tohto nálezu, krajský súd svojím nezákonným postupom v odvolacom konaní uprel sťažovateľke realizáciu tých procesných práv, ktoré jej Občiansky súdny poriadok priznáva, a tým jej odňal možnosť konať

pred odvolacím súdom. Najvyšší súd tak v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci rozhodol nesprávne, keď v namietanom postupe krajského súdu nevzhladol vadu konania v zmysle § 237 písm. f) OSP a dovolanie sťažovateľky ako neprípustné odmietol.

33. Podľa názoru ústavného súdu už samotná skutočnosť, že vo vzťahu k výroku o nepriznaní trov odvolacieho konania sťažovateľke absentuje v napadnutom rozsudku akékoľvek odôvodnenie, je naplnením dovolacieho dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP a dôvodom na kasáciu napadnutého rozsudku. Uvedený záver potvrdzuje aj „*Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky...*“, na ktoré sa najvyšší súd odvoláva a v zmysle ktorého „*Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku*“. Na tento nedostatok napadnutého rozsudku najvyšší súd neprihliadol, teda neposkytol sťažovateľke účinnú ochranu jej porušených práv v dovolacom konaní.

34. Ústavný súd pre úplnosť zdôrazňuje, že sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (I. ÚS 2/08, IV. ÚS 197/2010).

35. Uvedené zistenia zakladajúce arbitrárnosť a zjavnú neodôvodnenosť napadnutého rozsudku krajského súdu a napadnutého uznesenia najvyššieho súdu preto viedli ústavný súd k záveru, že krajský súd a najvyšší súd porušili práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a v príčinnej súvislosti s nimi aj jej práva hmotnoprávneho charakteru zaručené čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku nálezu).

III.

36. V nadväznosti na zistenie porušenia práv sťažovateľky a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy (a jemu zodpovedajúcemu § 56 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde) zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ako aj napadnutý rozsudok krajského súdu vo výrokoch o trovách prvostupňového a odvolacieho konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie a opätovné rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom konaní bude krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde) povinný opätovne rozhodnúť o trovách konania so zreteľom na príslušné zákonné ustanovenia.

37. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré si uplatnila z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátom, a s poukazom na výsledok konania podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde uložil najvyššiemu súdu povinnosť uhradiť sťažovateľke trovy konania v ňou uplatnenej sume 355,73 € (odmena za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Trovy konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky podľa bodu 3 výroku nálezu. Ústavný súd zaviazal na úhradu trov konania sťažovateľke najvyšší súd, ktorý mohol a mal predísť konaniu pred ústavným súdom, ak by poskytol sťažovateľke účinnú a efektívnu ochranu jej porušených práv.

38. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2016